

**„Nie wpajajcie im martwej wiedzy,
ale dawajcie pewien styl myślenia,
który pozwoli ująć istotę rzeczy”.**

Antoine de Saint Exupery

**Szkolny Program Profilaktyki
Szkoły Podstawowej nr 4
I Gimnazjum nr 2
w Jędrzejowie**

PODSTAWY PRAWNE SZKOLNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI

1) Rozporządzenie MENiS z dnia 31. 01. 2002r. zmieniające rozporządzenie w sprawie

ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół:

„Obowiązkiem szkół jest tworzenie programu wychowawczego i profilaktyki dostosowanego do potrzeb rozwojowych uczniów”

2) Rozporządzenie MENiS z dnia 23. 12. 2008r. w sprawie podstawy programowej

wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół:

„Działalność edukacyjna szkoły jest określona przez program profilaktyki, który opisuje

w sposób całościowy wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane

na uczniów, nauczycieli i rodziców”

3) Rozporządzenie MENiS z dnia 31 I 2003 w sprawie szczegółowych form działalności

wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem.

4) Ustawa z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (z późniejszymi zmianami).

5) Ustawa z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (z

późniejszymi zmianami).

6) Rozporządzenie MENiS z dnia 17. 11. 2010r. w sprawie zasad udzielania i organizacji

pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i

placówkach.

Szkolny program profilaktyczny jest jednym z programów, który wraz z programem wychowawczym szkoły i statutem tworzą całość i muszą uwzględniać wymagania opisane w podstawie programowej.

Założenia programu

1. Szkoła jest miejscem profilaktyki pierwszorzędowej, skierowanej do grupy niskiego ryzyka. Profilaktyka pierwszorzędowa polega na promowaniu zdrowego stylu życia i zapobieganiu uzależnieniom, a w szczególności na rozwijaniu umiejętności radzenia sobie z wymogami życia.
2. W naszym rozumieniu szkolny Program Profilaktyki to ogół działań chroniących naszych wychowanków przed zakłóceniami w rozwoju i działań interwencyjnych w sytuacji pojawiających się zagrożeń.
3. Szkolny Program Profilaktyki obejmuje działania podejmowane w trakcie realizacji programów nauczania, planów pracy wychowawców wynikających z Programu Wychowawczego Szkoły a także działania specyficzne dla profilaktyki podejmowane przez nauczycieli, przedstawicieli organizacji i stowarzyszeń działających na terenie szkoły i takich, które ze szkołą współpracują.

Realizacja programu profilaktycznego ukierunkowana będzie na wskazywanie i rozwijanie umiejętności życiowych w następujących grupach i rodzajach umiejętności:

L p.	Grupa umiejętności	Rodzaj umiejętności
	Umiejętności interpersonalne	Empatia, aktywne słuchanie, przekazywanie i przyjmowanie informacji zwrotnych, porozumiewanie się werbalne i niewerbalne, asertywność, skuteczne odmawianie, negocjowanie, rozwiązywanie konfliktów, współdziałanie, praca w zespole, współdziałanie w społeczności szkolnej i

		lokalnej
	Umiejętności potrzebne do budowania samoświadomości	Rzetelna samoocena, identyfikacja swoich mocnych i słabych stron, budowanie pozytywnego obrazu własnej osoby, określanie obszarów własnej osobowości, które należy rozwijać i doskonalić
	Umiejętności potrzebne do budowania własnego systemu wartości	Zrozumienie norm społecznych, przekonań, kultur, różnic związanych z płcią, tolerancja, identyfikacja czynników, które wpływają na system wartości, postaw i zachowań, działanie na rzecz prawa, sprawiedliwości i odpowiedzialności
	Umiejętność podejmowania decyzji	Krytyczne i twórcze myślenie, rozwiązywanie problemów, identyfikacja ryzyka dla siebie i innych, poszukiwanie alternatyw, uzyskiwanie informacji i ocena ich wartości, przewidywanie konsekwencji własnych zachowań, stawianie celów i określanie zadań prowadzących do ich osiągnięcia
	Umiejętność radzenia sobie ze stresem	Samokontrola, gospodarowanie własnym czasem, radzenie sobie z presją, lękiem i trudnymi sytuacjami, poszukiwanie pomocy

Modele i metody oddziaływań profilaktycznych preferowane w pracy szkoły wdrażane będą w zależności od grupy wiekowej, zdiagnozowanych problemów oraz zapotrzebowania na działania profilaktyczne ze strony uczniów, nauczycieli, rodziców i innych pracowników szkoły.

Zasady oddziaływań profilaktycznych

Realizacja Szkolnego Programu Profilaktyki zakłada przestrzeganie następujących zasad:

- 1. Zasada bezpieczeństwa** uczestników przejawiająca się w respektowaniu podmiotowości wszystkich uczestników procesu oddziaływań profilaktycznych, wzajemnym poszanowaniu ich godności i indywidualności i zapewnieniu dyskrecji. Podejmowane działania powinny być dostosowane do wieku i poziomu rozwoju uczestników i powinny uwzględniać obowiązujący system wartości określony w Programie Wychowawczym Szkoły adekwatnie do stopnia wrażliwości uczestników.
- 2. Zasada adekwatności oddziaływań** polegająca na dostosowaniu projektowanych zadań i sposobów ich realizacji do potrzeb i problemów odbiorców.
- 3. Zasada skuteczności,** która zakłada konsekwencję zaprojektowanych i realizowanych działań. Powinny być one zgodne

z aktualnym stanem wiedzy z dziedziny, której dotyczą, wykorzystywać wiedzę dotyczącą sprawdzonych strategii, form i metod oddziaływania, odpowiadać na potrzeby środowiska szkolnego oraz opierać się na podstawach wiedzy z zakresu psychologii rozwojowej. Za najbardziej skuteczne uznajemy działania zintegrowane z Programem Wychowawczym Szkoły oraz wybranymi programami nauczania.

- 4. Zasada rzetelności** przejawiająca się w projektowaniu działań w oparciu o rzetelne, zweryfikowane dane. Jednocześnie przekazywane w trakcie procesu informacje powinny uwzględniać poziom posiadanej już przez uczestników wiedzy (zbyt wczesne wkraczanie z informacjami na temat zagrożeń może podsuwać pomysły na niepożądane zachowania), być rzeczowe (odwoływanie się do silnych emocji, np. straszenie – może powodować obronne odrzucanie informacji lub też pobudzać ciekawość).

Główne cele programu profilaktyki w naszej szkole:

- 1.** Rozwijanie ważnych umiejętności życiowych uczniów, wzmacnianie postaw i zachowań pożądanych społecznie i powszechnie akceptowanych.
- 2.** Wspieranie uczniów w praktykowaniu i ćwiczeniu ważnych umiejętności życiowych w celu podejmowania odpowiedzialności za swoje działania i własne życie.
- 3.** Promowanie działań o prozdrowotnym charakterze, takich jak np. sport, turystyka, aktywność ruchowa.
- 4.** Wyposażenie uczniów w rzetelną wiedzę na temat zgubnych skutków zażywania środków psychoaktywnych.
- 5.** Współpraca z rodzicami wychowanków w celu ujednoczenia oddziaływań wychowawczych.

Cele strategiczne	Cele główne	Oczekiwane efekty oddziaływań
I. Rozwijanie ważnych umiejętności życiowych	1. Doskonalenie umiejętności właściwego komunikowania się z innymi.	Uczeń: - potrafi aktywnie słuchać - zna i stosuje zasady asertywności - umie prowadzić dialog - rozpoznaje i nazywa emocje - właściwie wyraża

	<p>2.Kształtowanie u uczniów pozytywnego obrazu własnej osoby.</p> <p>3.Kształtowanie umiejętności wartościowania postaw i zachowań.</p> <p>4.Ćwiczenie umiejętności podejmowania decyzji.</p> <p>5.Kształtowanie umiejętności radzenia sobie ze stresem.</p>	<p>swoje emocje i potrzeby</p> <ul style="list-style-type: none"> - szanuje odmienność innych - rozumie i stosuje reguły komunikacji społecznej. <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna swoje mocne i słabe strony oraz potrafi to wykorzystać do rozwoju własnej osobowości - potrafi ocenić krytyczne sytuacje problemowe i znaleźć właściwe rozwiązanie - umie pozytywnie myśleć - posiada umiejętność identyfikacji ryzyka dla siebie i innych osób - ma świadomość własnej niepowtarzalności. <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie i stosuje akceptowane normy społeczne - jest tolerancyjny - jest odpowiedzialny - przełamuje negatywne stereotypy. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - krytycznie i twórczo myśleć - identyfikować ryzyko dla siebie i innych - rozwiązywać problemy - pozyskiwać informacje i oceniać ich wartość - przewidzieć konsekwencje własnych działań.
--	---	--

		<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i stosuje techniki relaksacyjne - zna i stosuje sposoby radzenia sobie z presją - umie prosić o pomoc - potrafi rozwiązywać konflikty.
<p>II.Promowanie działań kształtujących relacje społeczne</p>	<p>1.Organizowanie zajęć pozalekcyjnych zgodnie z potrzebami uczniów. 2.Stwarzanie warunków do działań na rzecz klasy, szkoły, środowiska.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna ofertę zajęć pozalekcyjnych i potrafi znaleźć odpowiednie dla siebie formy aktywności - potrafi racjonalnie wykorzystać swój wolny czas - potrafi współpracować z rówieśnikami i dorosłymi - inicjuje działania - angażuje się w działania inicjowane przez innych.
<p>III.Wyposażenie w wiedzę o zagrożeniach wynikających ze stosowania środków psychoaktywnych</p>	<p>1.Realizacja elementów programu wychowawczo-profilaktycznego „Spójrz inaczej”. 2.Stwarzanie warunków umożliwiających uczniom uczestniczenie w widowiskach, prezentacjach, konkursach dotyczących profilaktyki.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna skutki stosowania środków psychoaktywnych - jest świadomy zagrożeń wynikających z przebywania w towarzystwie osób zażywających takie środki - wie, gdzie może zasięgnąć rady i pomocy
<p>IV.Współpraca z rodzicami w zakresie profilaktyki</p>	<p>1.Uwrażliwianie rodziców na problemy związane z uzależnieniami, cyberprzemocą, zagrożeniami z Internetu,... 2.Stwarzanie warunków do zdobycia potrzebnych informacji i ewentualnej pomocy.</p>	<p>Rodzice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - są świadomi, że problem uzależnień może dotknąć ich dziecko - wiedzą gdzie mogą znaleźć potrzebne informacje i do kogo mogą zwrócić się o pomoc

V. Promowanie postawy prozdrowotnej i ekologicznej	1. Kształtowanie nawyków prozdrowotnych	Uczeń: - wie jak zachować się aby utrzymać zdrowie organizmu, na czym polega profilaktyka chorób, zna i stosuje zasady zdrowego stylu życia
	2. Wyrabianie świadomości ekologicznej	Uczeń: - jest świadomy swojego wpływu na środowisko i prezentuje postawę proekologiczną

Oczekiwane rezultaty oddziaływań na poszczególnych etapach kształcenia:

Uczeń kończący trzecią klasę szkoły podstawowej powinien:

- rozumieć, że każdy człowiek jest osobą niepowtarzalną i wartościową
- nazywać i rozpoznawać emocje
- spostrzegać i rozumieć, że działania i emocje jednej osoby wpływają na działania i emocje innych
- umieć rozpoznawać i wskazać osoby, którym można powiedzieć o niebezpieczeństwach i problemach
- rozumieć, że zasady, reguły, przepisy są po to, by ułatwiać życie i dawać poczucie bezpieczeństwa
- przewidywać konsekwencje własnych zachowań
- rozumieć jaka jest różnica między pożywieniem, trucizną, lekarstwami, substancjami nieznanego pochodzenia
- umieć zachować się wobec przedmiotów nieznanego pochodzenia
- wiedzieć, że lekarstwa pomagają w czasie choroby, ale używane niewłaściwie mogą szkodzić
- wiedzieć, że ludzie mogą się uzależniać
- wiedzieć na czym polega zdrowy, higieniczny tryb życia

- wiedzieć, że każdy człowiek jest odpowiedzialny za własne zdrowie i zdrowie innych

Uczeń kończący szóstą klasę powinien:

- być świadomy, że łamanie przepisów prawa niesie za sobą konsekwencje wychowawcze i prawne
- być przekonany, że ważne jest zapewnienie pomocy każdemu, kto jej potrzebuje
- umieć rozpoznawać i właściwie reagować na bezpośrednie i pośrednie wpływy społeczne sprzyjające uzależnieniom
- wiedzieć co jest stereotyp, mit i odróżniać je od stanu faktycznego
- wiedzieć dlaczego nie należy używać środków psychoaktywnych oraz jaki mają one wpływ na rozwój, zdrowie i życie człowieka
- wiedzieć, co to jest uzależnienie, jak do niego dochodzi i jakie są jego konsekwencje
- umieć radzić sobie z presją rówieśniczą
- umieć identyfikować i unikać osób, które mu zagrażają
- krytycznie odnosić się do działań reklamowych, panującej mody, wzorców społecznych
- wiedzieć do kogo się zwrócić, kiedy potrzebuje pomocy

Uczeń, który kończy trzecią klasę gimnazjum powinien:

- znać skutki działania środków uzależniających na organizm oraz ich wpływ na funkcjonowanie w społeczeństwie
- wiedzieć na czym polega szeroko rozumiana profilaktyka prozdrowotna
- być świadomy znaczenia aktywności fizycznej na lepsze funkcjonowanie organizmu
- umieć udzielać pierwszej pomocy przedmedycznej
- znać zasady bezpiecznego zachowania się w różnych sytuacjach życiowych
- prezentować postawę prospołeczną, tolerancyjną, asertywną i empatyczną wobec otoczenia
- wiedzieć gdzie szukać pomocy w trudnych sytuacjach

- być świadomy swojego wpływu na środowisko
- umieć wykorzystać wiedzę teoretyczną zdobytą w szkole w życiu codziennym
- mieć świadomość konsekwencji swoich decyzji

Propozycje form i metod realizacji zadań wynikających ze Szkolnego Programu Profilaktyki

- lekcje wychowawcze i zajęcia edukacyjne
- zajęcia profilaktyczno-wychowawcze np. „Spójrz inaczej”, „Saper, czyli jak rozładować agresję”, „Trzymaj formę”, „Znajdź właściwe rozwiązanie”
- działalność Samorządu Uczniowskiego i organizacji działających na terenie szkoły (SK PCK, LOP, LOK,...)
- współpraca zespołów uczących dany zespół klasowy – wymiana spostrzeżeń, doświadczeń, korelowanie oddziaływań
- stała współpraca nauczycieli z pedagogiem
- warsztaty
- szkolenie wewnętrzne i zewnętrzne
- zajęcia pozalekcyjne
- konkursy, prezentacje, turnieje związane z problematyką profilaktyki, projekty edukacyjne
- wystawy, prezentacje osiągnięć uczniów
- gazetki ściennie, broszury, plakaty, ulotki
- indywidualne kontakty z rodzicami
- spotkania ze specjalistami z dziedziny profilaktyki
- prelekcje, pogadanki, seanse filmowe, przedstawienia teatralne
- dyskusje klasowe, międzyklasowe
- organizowanie opieki i pomocy uczniom, którzy jej potrzebują
- realizacja projektów działania lokalnego
- wycieczki, „zielone szkoły”

- inne formy proponowane przez uczniów, rodziców, nauczycieli

Uwagi końcowe

Podjęmowane i prowadzone w szkole działania profilaktyczne podlegać będą ewaluacji. Prowadzony będzie także monitoring skuteczności oddziaływań profilaktycznych.

Szkolny Program Profilaktyczny dotyczy I, II i III etapu edukacyjnego. III etap edukacyjny obejmuje uczniów w okresie dojrzewania, który jest specyficznym etapem w życiu człowieka. W związku z tym dla etapu gimnazjum obowiązuje dodatkowo plan profilaktyczny zawierający szczegółowe działania w tym zakresie.